

ΟΜΗΡΟΣ

Έτος Γ'.

ΕΝ ΣΜΥΡΝΗ 1875.

Φυλ. Ε'.

ΔΙΑΝΟΗΤΙΚΗ ΚΑΙ ΥΛΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ
ΤΩΝ ΕΝ ΤΗ ΜΙΚΡΑ ΑΣΙΑ ΟΜΟΓΕΝΩΝ.

ΛΕΙΒΗΣΙΟΝ ΚΑΙ ΜΑΚΡΗ.

Γεωγραφική θέσις—πληθυσμός—Σχολεία
—επιτηδεύματα—Γλώσσα τῶν
κατοίκων.

1. Κατὰ Στράβωνα (Β.βλ. ΙΔ'.) ἡ Λυκία, ἀρχομένη ἀπὸ τὸ κατέναντι τῆς Ῥόδου πρὸς Ἀνατολὰς κείμενον ὄρος Δαίδαλα, ἀπέληγεν εἰς τὸ Χελιδώνιον ἀκρωτήριον, ὅθεν ἤρχιζεν ἡ Παμφυλία. Ὅθεν ὁ Γλαῦκος Κόλπος (Κόλπος Μάκρης), εἰς τὸν μυχὸν τοῦ ὁποίου ἔκειτο ἡ πάλαι Τελμισσός, νῦν δὲ Μάκρη, περιλαμβάνεται εἰς τὴν Λυκίαν.

Τὸ Λειβήσιον εἶναι κοινὴ πόλις κειμένη πρὸς νότον τῆς Μάκρης, ἐξ ἧς ἀπέχει δύο ὥρας. Ἡ Λυκιακὴ θάλασσα, ἥτις ἐνταῦθα σχηματίζει δύο κόλπους τὸν τῆς Μάκρης (ΟΜΗΡΟΣ ΦΓΑ. Ε').

πρὸς βορρᾶν Λειβησίου καὶ τὸν τοῦ Συμβόλου πρὸς νότον, περιβρέχει χερτονησώδη σχεδὸν χώραν εἰς περίμετρον 45 μιλίων περίπου, περικυκλουμένην πανταχόθεν ὑπὸ ὄρεων, μεταξὺ τῶν ὁποίων ὑπάρχει εὐμεγέθης κοιλάς, συνιστῶσα τὴν πεδιάδα, καὶ εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ πρὸς μεσημβρίαν ὄρους ἐξαπλοῦται ἡ κοινόπολις Λειβήσιον. Ἡ πεδιάς αὕτη εἶναι κατάφυτος ἀπὸ ἀμπελῶν, συκᾶς, πίνους, πελέας, καὶ ἄλλα ἄκαρπα καὶ κάρπιμα δένδρα, καὶ περιέχει τοὺς ἀμπελῶνας τῶν Λειβησιανῶν, ὅπου συνήθως κατοικοῦσι τὸ θέρος. Στερεῖται ὅμως ρέοντος ὕδατος, καὶ διὰ τοῦτο ὑπάρχουσι φρέατα, ἀναδίδοντα ἐκ βάθους ὀργυίων 15 — 22 πόσιμον ὕδωρ.

Τὸν χειμῶνα τὰ ἐκ τῶν πέριξ ὄρεων καταρρέοντα ὄμβριμα ὕδατα, καὶ χείμαρρος τις καταρρέων ἐκ τῶν ὑπαιρειῶν τοῦ πρὸς ἀνατολὰς κείμενου ὑψηλοῦ ὄρους, ὅπερ εἶναι ὁ Κράγος τοῦ Στράβωνος, ἀπολήγων εἰς τὰς ἑπτὰ ἄκρας (sette Capi), συρρέουσιν εἰς τὸ βορειοδυτικὸν τῆς πεδιάδος μέρος ὡς τὸ χθαμαλότερον, καὶ

λιμνάζοντα ἐκεῖ καθ' ὅλον τὸν χειμῶνα συγχωνεύονται εἰς ὑπογείους καταβόθρας, καλουμένας ὑπὸ τῶν ἐντοπίων χάρωντας (δ). Ἐὰν ἔνεκα πολυμοβρίας σταθῶσι τὰ ὕδατα μέχρι Μαΐου, γεννῶνται ζωῦφια ἐν αὐτοῖς καὶ μικρὰ βατράχια, τὰ ὅποια μετὰ τὴν ἀποξήρανσιν τῶν ὑδάτων σήπονται, καὶ ἀναδίδεται τὸ ἐλῶδες μίasma, παράγον πυρετοὺς ἐνδημικοὺς διαλείποντας καὶ κακοήθεις. Τὰς ὑπὸ τῶν ὑδάτων τούτων πλημμυρουμένας καὶ ἔνεκα τούτου μὴ γεωργουμένας τὸν χειμῶνα ἀρούρας ταύτας καλοῦσιν οἱ ἐντόπιοι *λίμνας* καὶ *ἀργαῖς* (δηλ. ἀργαῖς γαίας, μὴ γεωργουμένας). Διὰ ταῦτα εὐλόγως πάνυ εἰκοτολογεῖται ἡ παραγωγή τῆς λέξεως Λειθήσιον ἐκ τοῦ Λεῖθειν-Λεῖθας-Λεῖθάσιον-Λεῖθήσιον ὡς καὶ τὸ Λεῖθάδιον-Λεῖθήθρον. Καὶ ὁ κάτοικος Λεῖθησιανός.

Τὸ Λεῖθήσιον κατοικεῖται ὑπὸ 550 οἰκογενειῶν χριστιανῶν, οἰκούντων συνοικίαν ἀμιγῆ πάσης ἄλλης φυλῆς. Τὸ δὲ ὅλον τοῦ πληθυσμοῦ τῶν κατοίκων δὲν ὑπερβαίνει τὰς τρεῖς χιλιάδας ἀτόμων. Τῷ 1852 γενομένης ἀπογραφῆς τῶν οἰκογενειῶν ὑπὸ τοῦ ἀρχιερέως Πισιδίας, εὐρέθησαν 450 οἰκογένειαι. Καὶ ἡ ἀπογραφή τῆς Κυβερνήσεως ἀπὸ τοῦ 1840 παριστᾷ τετρακοσίας οἰκογενείας (χανί)· εἰς τὰ περίξ τῆς πεδιάδος ἀπέναντι τῆς χριστιανικῆς συνοικίας εὗρηνται πέντε χωρία τουρκικὰ ἀριθμοῦντα 100 — 150 οἰκογενείας τουρκικὰς, καὶ ἀπέχοντα 1)4 ὥρας μέχρις 1)2, δηλ. ἴσην μὲ τὸ πλάτος καὶ μῆκος τῆς πεδιάδος ἀπόστασιν.

Ὁ πληθυσμὸς τοῦ τόπου ἠδύνατο ν' αὐξήσῃ περισσότερον, ἐὰν δὲν συνέβαινον μετοικεσίαι. Πολλοὶ νέοι ἀπερχόμενοι εἰς ἀλλοδαπὴν πρὸς ἐξάσκησιν τῆς τέχνης των (ὡς κατωτέρω ρηθήσεται), νυμφεύονται ἀλλαχοῦ, καὶ τοιοῦτοι εὗρηνται πολλοὶ εἰς τὰ περίξ Ἑλιουπόλεως, Σμύρνης καὶ Μαγνησίας.

2. Μέχρι τοῦ 1845 Γραμματοδιδάκκαλός τις καὶ ἱερεῖς τινες ἐδίδασκον ἐν χαμογείῳ οἰκίᾳ, παρακειμένη εἰς μίαν τῶν

ἐκκλησιῶν, ἀριθμὸν τινα παιδίων τὰ Κοινὰ λεγόμενα *Γράμματα*. Ἀπὸ τοῦ 1845 ἤρξατο ἡ διδασκαλία Ἑλληνικῶν μαθημάτων, τὰ ὅποια δὲν ὑπερέβησαν τὸν Λουκιανόν. Καὶ μόνον ὁσάκις ἀπορῶς τις ξένος εἵρχετο ἐπαγγελλόμενος τὸν διδάσκαλον, καὶ διέμενε χρόνον τινὰ μὲ εὐτελῆ μισθόν, ἐδίδασκετο πάνυ ἀτάκτως ἡ Γραμματικὴ ἄνευ σπουδαίου ἀποτελέσματος. Ἡ διδασκαλία συνήθως περιωρίζετο εἰς τὸ ἀναγινώσκειν καὶ γράφειν καὶ ἀριθμεῖν, καὶ ὁ ἀναγινώσκων τὰ κολουδογράμματα ἐθεωρεῖτο *ἐσχολισμένος* λογιώτατος, καὶ τῷ νῦχοντο τὴν εὐχὴν «καὶ παππᾶς». ἦτις ἐσήμαινεν ὅτι μόνον ὁ παππᾶς ἔχει ἀνάγκην γραμμάτων· τὰ δὲ περισσότερα τούτων ἐθεωροῦντο περιττὰ εἰς αὐτούς· ἀπὸ τοῦ 1845 μέχρι τοῦ 1848 ἐδίδαξεν ἰδιωτικῶς μὲ σύστημα προσεγγίζον εἰς τὸ σημερινόν ὁ ἐντόπιος Παυλῖνος Ἰωαννίδης. Κατὰ δὲ τὸ 1848 παρουσιάζεται νέος Λεῖθησιανὸς Μιχαήλ Ι. Μουσαῖος καλούμενος, ὁ ὅποιος βραδύτερον μεταποιήσας τὴν δημοσίαν οἰκίαν εἰς Σχολεῖον ἀλληλοδιδασκτικόν, εἰσήγαγε τὴν ἀλληλοδιδασκτικὴν μέθοδον, καὶ τῷ 1864 δι' ἐπιμελείας αὐτοῦ τούτου τοῦ Διδασκάλου ἐκτίσθη ἡ νῦν ὑπάρχουσα Σχολή. Διὰ τῆς παρακινήσεως αὐτοῦ τούτου τῷ 1866 ἐστάλησαν κατ' ἀρχὰς τρεῖς νέοι εἰς Ἀθήνας, καὶ τὸ παράδειγμα τούτων ἠκολούθησαν κατόπιν καὶ ἄλλοι, καὶ ἔκτοτε ἀριθμοῦνται εἰς δεκαεπτὰ οἱ εἰς Ἀθήνας μεταβάντες σπουδασταί, ἐν οἷς καὶ τέσσαρα κοράσια.

Ὁ Μουσαῖος ἐδίδαξεν ἐπὶ δεκαεξ ἔτη εἰς ἀλληλοδιδασκτικόν καὶ Ἑλληνικὸν Σχολεῖον ἀναμῖξ, καὶ μόνον τῷ 1869 διηρέθη ἡ ὑπηρεσία διορισθέντος ἰδιαιτέρου ἀλληλοδιδασκάλου, καὶ τῷ 1870 παρητήθη ἀφείς εἰς τὴν Σχολὴν δύο μαθητὰς του τὸν μακαρίτην Α. Σπανόν, ὅστις παρῆχε χρηστὰς ἐλπίδας, ἀλλ' ὁ πρόωρος θάνατος μετὰ δύο ἔτη ἔκοψε τὸ νῆμα τῆς πολυτίμου ζωῆς του, καὶ τὸν Σταματιάδην, ὅστις δυστυχῶς ὑποστηρίζεται ὑπὸ τῶν εὐπόρων συγγενῶν του ἐναντίον τῆς κοινῆς ἀποδοκιμασίας.

Ἐκ τῶν ἐν Ἀθήναις σπουδαστῶν Λειβησιανῶν εἰς σπουδὰς τακτικῶς ἔλαβε κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος τὸ διδασκαρικὸν δῖπλωμα τοῦ Ἰατροῦ, ὁ Κύριος Βασίλειος Κ. Σαράφης, νέος διακεκριμένης εὐφυΐας καὶ φιλοπονίας· εἰς ἄλλος διατρέχει τὸ τρίτον ἔτος ἐν τῷ πανεπιστημίῳ σπουδάζων ἐπίσης τὴν Ἰατρικὴν, ὁ δὲ μακαρίτης Α. Σπανός ἔφερεν ἀπολυτήριον Γυμνασίου· οἱ δὲ λοιποὶ διατρέχουσι τὰς τάξεις τῶν Γυμνασίων καὶ τινες τὰς τῶν Σχολείων, τινὲς δὲ καὶ ἐπεδόθησαν εἰς τὸ ἐμπόριον ἀποφοιτήσαντες ἐκ τῆς πρώτης καὶ τρίτης τάξεως. Σημειωτέον ὅμως ὅτι ἐξαιρέσει δύο ἢ τριῶν οἱ λοιποὶ κυνηγοῦν ἄνεμον, δαπανῶντες 80—90 λίρας ἑτησίως εἰς ματαίαν πολυτέλειαν, καὶ ἐπ' ἀνέρχονται πεφυσιωμένοι οἰηματίαι, ἐπαγγελλόμενοι γνῶσιν ὣν οὐκ ἴσασιν. Ἐντεῦθεν ἡ ἡμιμάθεια ἤρξατο καταλαμβάνουσα τὴν θέσιν τῆς ἀμαθείας, καὶ ἐκείνη ὥς καὶ αὕτη πολέμιος τῆς κοινῆς προόδου.

Ὁ Μουσαῖος παραιτηθεὶς τῷ 1870, χηρευούσης τῆς Ἑλληνικῆς Σχολῆς, ἠναγκάσθη νὰ ἐπανεέλθῃ εἰς αὐτὴν τῷ 1872. Ὁ βίος τοῦ ἀνθρώπου τούτου ὑπῆρξε διηνεκῆς πάλη κατὰ τῆς ἀμαθείας· ἀρξάμενος ἀπὸ τοῦ εὐτελεστάτου μισθοῦ 1500 γροσίων κατ' ἔτος, ἠδυνήθη ἐναντίον τῆς ἐνισταμένης ἀμαθείας καὶ μυρία προσκόμματα ἀντιταξάσης νὰ διατηρήσῃ καρποφόρον σχετικῶς τὴν ἐκπαίδευσιν ἐπὶ εἴκοσι κατὰ συνέχειαν ἔτη. Οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς παγιώσεως καὶ παρατάσεως αὐτῆς διὰ πολλῶν ἐπωφελῶν μέτρων καὶ κανονισμῶν καὶ διὰ τῆς ἐκλογῆς καταλλήλων διαδόχων ἐπρονόησεν ὅσον ἐνῆν, ἂν καὶ δὲν ἐπέτυχε πληρέστατα εἰς τὰ πατριωτικά του σχέδια, ἐν τούτοις ὅμως οἱ σύγχρονοι δὲν ἐξετίμησαν τὸν πατριωτισμὸν τοῦ ἀνδρός. Ἰδωμεν ἂν οἱ μετὰ γενέστεροι θὰ ἐκτιμήσωσι τὰς ἐκδουλεύσεις του.

Ἡ ἀλληλοδιδασκικὴ Σχολὴ ἀριθμεῖ σήμερον διακοσίους μαθητὰς, ἐν οἷς 40 κοράσια, καὶ ἡ ἑλληνικὴ 55 ἐν οἷς πέντε κοράσια. Τὸ οἰκοδόμημα τῆς Σχολῆς εἶναι διηρημένον εἰς τρία δωμάτια, ὧν τὸ ἐν τῷ

μέγιστον εἶναι τὸ διδασκῆριον τοῦ ἀλληλοδιδασκικοῦ, τὰ δὲ δύο χρησιμεύουσιν ὡς ἑλληνικόν. Αἱ διαστάσεις τῶν διδασκῆριων δὲν εἶναι ἐπαρκεῖς εἰς τὴν πληθὺν τῶν μαθητῶν. Τοῦτο δὲν προῆλθεν ἐξ ἀπρονοησίας τοῦ ἐπιστατήσαντος εἰς τὴν οἰκοδομὴν διδασκάλου, ἀλλ' ἐκ τῆς ἐλλείψεως τῶν ἀναγκαίων χρημάτων, δι' ἣν ἤθελε μὲν ὀλίγας δαπάνας νὰ ἐπαρκέσῃ καὶ εἰς τὰ δύο Σχολεῖα. Τὸ ἀλληλοδιδασκικὸν ἔχει χωρητικότητα 150 μαθητῶν, ἕνεκεν ὅμως τῶν συχνῶν ἀπουσιῶν ἐπαρκεῖ εἰς διακοσίους. Τὰ ἑλληνικὰ δωμάτια ἔχουσι χωρητικότητα 70 μαθητῶν. Ἡ Σχολὴ χρῆζει πλείστων βελτιώσεων, ἀλλὰ στερεῖται παντὸς μέσου.

Ἐν τῷ ἀλληλοδιδασκικῷ ἡ μέθοδος δὲν εἶναι ἐντελὴς ἐφηρμοσμένη δι' ἀπειρίαν καὶ ἀμάθειαν τοῦ διδάσκοντος. Ἐν δὲ τῷ ἑλληνικῷ διαιρουμένῳ εἰς τέσσαρας τάξεις διδάσκονται τὰ ὁρισμένα μαθήματα κατὰ τὸ πρόγραμμα τῶν ἑλλ. Σχολείων τῆς Ἑλλάδος· ἐξαιρέσει τῶν Γαλλικῶν καὶ Λατινικῶν, καὶ ἀνάγνωσις δὲ καὶ γραφὴ Τουρκικῆ. Ὅσοι ἀποφοιτήσαντες ἐντεῦθεν μετέβησαν εἰς Ἀθήνας, ἐξετασθέντες ἐγένοντο δεκτοὶ ἐν τοῖς Γυμνασίοις.

Τὸ ἑλληνικὸν Σχολεῖον κατ' ἀρχὰς (1848) ἦτο τμήμα τοῦ ἀλληλοδιδασκικοῦ ἐξ εὐαρίθμων (15—20) μαθητῶν· προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου πύξησεν ὁ ἀριθμὸς μέχρις 60—70. Σήμερον ὁ ἀριθμὸς ἀνέρχεται εἰς 67 ἐγγραφέντας καὶ 55 τακτικοὺς, ὧν οἱ 8 κοράσια· ἡ ἀριθμητικὴ αὕτη αὐξήσις δεικνύει μὲν ἀνάπτυξιν τινα τῆς εἰς τὰ γράμματα κλίσεως τῶν κατοίκων, ἡ τακτικὴ ὅμως φοίτησις μέχρις ἀποπερατώσεως τῶν ἐδῶ διδασκομένων μαθημάτων εἶναι σπάνιον φαινόμενον. Ἐκ τῶν 74 φέρ' εἰπεῖν μαθητῶν τῶν ἐγγραφέντων εἰς τὸ ἑλληνικὸν κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος (1873) ἔμειναν 34, τῶν 40 ἀποφοιτησάντων εἰς τὰς τέχνας ἀλλεπαλλήλως, καὶ ἑνὸς μόνου εἰς Ἀθήνας. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει πάντοτε· ὥστε ἐπὶ ἑκατὸν μαθητῶν μόλις 2 ἢ 3 ἐνίοτε σπουδάζουσιν ὁλόκληρον τὴν Γραμματικὴν.

Μέχρι τοῦ 1854 ἡ διδασκαλία ἐμισθοῦτο

ιδιωτικῶς. Καὶ ἂν ἐν τῷ μεταξὺ ὁ δῆμος ἀνέλαβε τὴν δημοσίαν μισθωσιν, τοῦτο ὑπῆρξε μέτρον ἐφήμερον· ἀπὸ δὲ τοῦ 1864, ὅτε ὠκεδομήθη ἡ Σχολή, εἰσῆχθη ἡ δημοσία ἐκπαίδευσις, ἀλλ' ἀκόμη δὲν ἐπαγιώθη, καὶ ἐν μέρει μένει προβληματική. Ἡ Σχολή οὐτε περιουσίαν ἔχει, οὔτε ἰδίους πόρους, οὔτε προσφορὰς, οὔτε, οὔτε τίποτε! Ὁ κατὰ τὸ 1862 ἐκδοθεὶς Ἑθνικὸς Κανονισμὸς ἐπὶ τῆς μισθοδοσίας τῶν ἀρχιερέων ἐκάνονισε τὰ δημοτικὰ δικαιώματα ἐπ' ὠφελείᾳ τῶν φιλανθρωπικῶν καταστημάτων, ἅτινα εἰσὶν αἱ τυχεραὶ πρόσοδοι τῆς Σχολῆς, ἀλλὰ καὶ ταύτας κατεχράσθη ἐνίοτε ἡ φρυλάτης τῶν προϋχόντων, ἀναλώσασα εἰς μισθοὺς τοῦ ἀρχιερέως, οἵτινες ἀκόμη δὲν ἐτακτοποιήθησαν ὡς πρὸς τὴν κανονικὴν εἰσπραξίν, καὶ εἰς ἄλλας κινὰς χρείας. Τῷ 1870 ἀπεφασίσθη ἡ συγχώνευσις τῶν εἰσοδημάτων τῶν τριῶν ἐκκλησιῶν εἰς ἓν κοινὸν Ταμεῖον, διευθυνόμενον ὑπὸ ἐξαμελοῦς «Ἐφορίας τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ Σχολείων Λειβησίου.» Τὸ σύστημα τοῦτο διατηρήθη μέχρι τέλους τοῦ παρελθόντος ἔτους, ἀλλὰ νῦν πολεμεῖται ἀπὸ τὴν μίαν ἐνορίαν, ἥτις δὲν ἀνέχεται νὰ διευθύνωσι τὰ εἰσοδήματα τῆς ἐκκλησίας τῆς ἄλλων ἐνοριῶν κάτοικοι (!), οὔτε θέλει νὰ μισθῶνῃ δημοσίᾳ ἑλληνικὸν Σχολεῖον! Ἡ ἔνστασις αὕτη ἐπολεμήθη ἀπὸ τοὺς ἐχέφρονας, καὶ τὸ ζήτημα ἀνεβλήθη εἰς τὴν ἐλευσίαν τοῦ περιμενομένου ἀρχιερέως. Ὁ μισθὸς τοῦ Ἑλληνοδιδασκάλου εἶναι γρόσια 6000, τοῦ ἀλληλοδιδασκάλου 4000.

Παρθεναγωγεῖον ἰδιωτικῶς διατηρήθη ἐπὶ ἓν καὶ ἥμισυ ἔτος, καὶ ἔπειτα διελύθη δ' ἑλληψίν πελατείας ἱκανῆς νὰ μισθώσῃ διδασκάλισσαν. Διότι, ἂν καὶ οἱ κάτοικοι ἀρκούντως ἐγνώρισαν τί ἐστὶν ἐκπαίδευσις, ἡ τῶν κορασίων ὅμως ἀγωγή θεωρεῖται τέως μικροῦ λόγου ἀξία, ἐνῶ συνάμα φιλονεικεῖται τὸ δημόσιον σύστημα τῆς ἐκπαιδεύσεως. Διὰ τοῦτο ἡ ληΐσις ἐκάστου ἔτους σχολικοῦ συνεπάγει στάσεις καὶ διχονοίας μεταξὺ τῶν κατοίκων, τῶν μὲν δισχυριζομένων ὅτι δημοσία πρέπει νὰ διατηρῆται ἡ ἐκπαίδευσις ἀμφοτέρων τῶν φύλων, τῶν δὲ διατεινομέ-

νων ὅτι ἕκαστος ἰδίᾳ ὀφείλει νὰ πληρώνῃ ὑπὲρ τῆς ἐκπαιδεύσεως τῶν τέκνων του! Οἱ δεύτεροι δυστυχῶς εἰσι πλείονες τῶν πρώτων· ἀλλὰ καὶ οἱ φιλόπτωχοι οὗτοι καταχρῶνται τῆς δημοσιότητος, ἀπαιτοῦντες τὰ πάντα δημόσια, χωρὶς νὰ συνεισφέρωσιν οὔτε αἱ εὐποροὶ ἀκόμη ὑπὲρ τῆς Σχολῆς τὰ ἐπιβαλλόμενα δίδακτρα, ἐνῶ φεῖδονται συνάμα καὶ τῆς ἀγορᾶς τῶν διδακτικῶν βιβλίων καὶ τῶν ἀπολύτως ἀναγκάων πρὸς διδασκαλίαν! Ἔνεκα τῶν διαφωνιῶν τούτων μαρτυροῦντων ἀβελητήριαν καὶ ἀπειροκαλίαν τῶν κατ' αἰκῶν, συνέβη πολλάκις ν' ἀργήσωσι τὰ Σχολεῖα ἐπὶ δύο καὶ τρεῖς μῆνας μεχρὶς τοῦ ὀρισθῆ ἡ πορεία αὐτῶν. (Τοιαύτη διακοπὴ οὐδέποτε συνέβη ἐπὶ τῆς διδασκαλίας τοῦ Μουσείου.) Καὶ ὅπερ χεῖριστον, κατ' ἔτος εἰσὶν ὑποχρεωμένοι νὰ σχηματίζωσι νέους Κανονισμοὺς, οἵτινες δὲν ἡδυνήθησαν νὰ θέσωσι φραγμὸν εἰς τὰς ἰδιοτελείας τῆς Κοτζαβασικῆς σπείρας καὶ εἰς τὰς ἰδιοτροπίας τοῦ ἀπειροκάλου ὄχλου, ὅστις τυρλῶς καὶ ἐναντίον τοῦ συμφέροντός του ἄγεται καὶ φέρεται, ἐνισχύων τοὺς λυμεῶνας του, καὶ διώκων τοὺς σωτήράς του! Πρὸς δὲ τούτοις οἱ πλείους τῶν κατοίκων, ἀνήκοντες εἰς τὴν τάξιν τῶν τεχνιτῶν, ἀρκοῦνται εἰς τὴν ἐκμάθυσιν τῆς ἀναγνώσεως καὶ γραφῆς, καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἐκτιμῶσι τὴν πρόσodon, καὶ οὔτε τὴν ἐννοοῦσιν. Ὁ παῖς σπανίως φθάνει τὸ 15ον ἔτος τῆς ἡλικίας του ἐν τῇ Σχολῇ. Συνήθως ἀποφοιτῶσι δεκαέτης καὶ δωδεκαέτης παῖδες, ἐν οἷς φυσικῶ τῷ λόγῳ οἱ καρποὶ τῆς διδασκαλίας ἀπόλλυνται ματαίως καὶ ἀνωφελῶς! Καὶ ἐν τούτοις ὅμως ὁ τόπος ἔχει ἀνάγκην ἐπὶ τοῦ παρόντος ἐνὸς νηπιαγωγείου, ἐνὸς ἀλληλοδιδασκτικοῦ καὶ ἐνὸς ἑλληνικοῦ Σχολείου, καὶ ἐνὸς Παρθεναγωγείου· ἀλλ' ὅλα ταῦτα σήμερον ὑποχρεοῦται ν' ἀναπληροῖ ἡ ὑπάρχουσα Σχολή, διότι οὐχὶ μόνον πόροι, ἀλλὰ καὶ θέλησις δὲν ὑπάρχει ὑπὲρ παγιώσεως καὶ ἐπεκτάσεως πῆς ἐκπαιδεύσεως!

Ἐν τοῖς προλαβοῦσιν ἔτεσιν ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐγγεγραφομένων ἐν ταῖς μαθητολογίαις καθ' ὅλον τὸ ἔτος δὲν ὑπερέβαινε τοὺς 220, ἐνῶ

σήμερον ὑπερβαίνει τοὺς 300· καὶ τοῦτο οὐχὶ διὰ τὴν διαμονὴν τῶν μαθητευόντων, διότι ἡ ἡλικία εἶναι ἡ αὐτὴ, δηλαδὴ ἀπὸ τοῦ 7 μέχρι τοῦ 10—13 καὶ σπανίως ἀπὸ τοῦ 14—15 ἔτους. Τοῦτο ἀποδεικνύει αὐξησιν πληθυσμοῦ, οὐχὶ δὲ καὶ τοῦ ζήλου τῶν κατοίκων.

Κοντὰ εἰς τὴν ἀπειροκαλίαν τοῦ ὄχλου, τὴν φαυλότητα καὶ ἰδιοτέλειαν τῶν ἐν τοῖς πράγμασιν, ἅτινα εἰσὶ τὰ οὐσιώδη προσκόμματα τῆς κοινῆς προόδου, δὴ ἀκόμη προσκόμματα ἄξια λόγου ἐνυπάρχουσιν· οἷον α') οἱ βαρεῖς φόροι. ὁ τόπος πληροῖται 94 χιλιάδας γροσίων ἐτήσιον φόρον (βερκί), 18,850 εἰς στρατιωτικὴν βοήθειαν, καὶ 8—10 χιλ. γροσίων εἰς δεκάτην ἁμπέλων. καπνοῦ κτλ. ὥστε ἐν ὅλοις πληροῖται 120—125 χιλιάδες γροσίων ἐτησίως. β') Ἡ ἀποκέντρωσις τῶν κατοίκων. Ἀφ' οὗτου ἀνεπτύχθη τὸ ἐμπόριον ἐν Μάκρῃ, ἕκαστος ἔμπορος πολίτης προσπαθεῖ ν' ἀποκατασταθῇ διαρκῶς ἐκεῖ. Ὡστε οἱ σταθεροὶ κάτοικοι τοῦ τόπου διαμένουσιν ὅλον τὸν χειμῶνα ἐν Μάκρῃ, καὶ μόνον τὸν καιρὸν τοῦ θέρους μετακοθοῦσι διὰ τοὺς καύσωνας εἰς Λεϊθήσιον. Ὅσοι δὲ ἔχουσιν ἐδῶ τὰς οἰκογενείας των μόνον κατὰ τὰς μεγάλας ἐορτὰς ἔρχονται προσωρινῶς καὶ ἀπέρχονται. Ἀλλ' ἂν ὑπάρχουσιν ἄνθρωποι, ἐξ ὧν ὁ τόπος δύναται νὰ ἐλπίσῃ βελτίωσιν, οὗτοί εἰσιν οἱ μᾶλλον ἀνεπτυγμένοι, ἥτοι οἱ ἔμποροι, οἱ ὅποιοι ὁμῶς διαμένοντες ἐν Μάκρῃ φροντίζουν περὶ τῶν ἰδίων, καὶ ἀφίνουν τὰ ἐν Λεϊθήσιῳ εἰς τὴν διάκρισιν τῆς ἀπειροκαλίας καὶ φαυλότητος. Ἐνίοτε παροδικῶς ποιοῦνται λόγον περὶ τῶν ἐν Λεϊθήσιῳ, καὶ μόνον χάριν ἐλευνολογίας ἢ παιδιᾶς. Ὁ μόνος πολίτης, οὗτινος ὁ ζήλος μένει ἀπαραμείωτος, καὶ ὅστις παλαίει πρὸς τὰς ἀντενεργείας τῆς φαυλότητος, εἶναι ὁ διδάσκαλος Μουσαῖος, ἀλλ' «Ἐὰρ χελιδὼν οὐ καθίστησι μία.»

Τὸ Λεϊθήσιον πολιτικῶς ὑπόκειται εἰς τὴν ἐπαρχίαν Μέντεσε, ὑπαγομένην εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Νομοῦ Σμύρνης. Ἐκκλησιαστικῶς δὲ ὑπάγεται εἰς τὴν ἐπαρχίαν Πισιδείας. Διὰ τοῦτο ὁ Πισιδεὺς τιτλοφορεῖται «Μητροπολίτης Πισιδείας ὑπέρτατος καὶ

ἐξάρχος Σίδης, Μυρέων, καὶ Ἀτταλείας, καὶ Μικρᾶς Ἀντιοχείας (1).»

Ἡ Δημαρχία (Καιμακαρία) Μάκρης (Μέρι Καζασί) περιλαμβάνει τὸν ἄλλοτε λεγόμενον *Πεσκαζάρ*, καὶ περιέχει 73 χωρία, ὧν τὸ πολυπληθέστερον εἶναι τὸ Λεϊθήσιον, ὅπερ ἐστὶ τὸ μόνον χριστιανικὸν πόλισμα μετὰ τῆς Μάκρης. Αἱ ἀρχαῖαι Λυκικαὶ πόλεις Ξάνθος, Τόταρχ, Τλειός, Πάταρα, Μύρα, εἶναι ἐρείπια ἐλεεινὰ, ὅπου φαίνονται ἀθλίων χωρικῶν καὶ ποιμένων σκηναὶ καὶ καλύβει! Ἡ νῆσος Μεγίστη (Καστελλόριζον) καὶ τὸ Λεϊθήσιον εἶναι τὰ λείψανα τῶν ἀρχαίων Λυκέων. Ὅλα τὰ χωρία κατοικοῦνται ἀπὸ Τούρκους γεωργοὺς καὶ ποιμένας, ὧν ἡ ἠθικὴ καὶ διανοητικὴ κατάστασις εἶναι ὀπισθοδρομικὴ καὶ χείρων τῆς ἡμετέρας.

γ') Ἐπιτηδεύματα τῶν Λεϊθησιανῶν εἰσὶν αἱ βύναυσοι τέχναι, γανωτικὴ, ὑποδηματοποιία, σιδηρουργία, οἰκοδομικὴ, ἥτοι κτιστικὴ καὶ πελεκανικὴ, χρυσοῦς, ῥαπτικὴ, κηπουρικὴ. Ὁ μεγαλείτερος ἀριθμὸς (τὸ 1(3) εἰσὶν οἱ γὰρ τὰι (Καλαϊτζήδες), ζῶντες βίον πλάνητα, καὶ ἀποδημοῦντες εἰς τὰ πέριξ Ἀϊδινίου, Μαγνησίας, Φιλαδελφείας, Καρᾶ-χισαρίου κλπ. ἐπὶ 5—6 καὶ 7 ἔτη κατὰ συνέχειαν, ὅπου ζῶντες ἐν μεγίστῃ ταλαιπωρίᾳ, ὡς ἐπαῖται, ἀφοῦ κερδήσωσι 5—10 χιλιάδας γροσίων, ἐπιστρέφουσιν εἰς τὰς οἰκογενείας των, καὶ διαμείναντες οἴκαδε τρεῖς μῆνας, ἐπανακάμπτουσιν εἰς τὰ μέρη τῆς ἐργασίας των. Εἰς μάστορης, καὶ τρεῖς ὑπάλληλοι σχηματίζουν ἐν ἐργαστήριον. Ὁ εἰς τῶν ὑπαλλήλων λέγεται μαχαλετζής, ὁ δεύτερος κάλφας, καὶ τρίτος μαθητής· ὁ μάστορ ἔχει ἔργον τὴν κασιτέρωσιν τῶν χαλκίνων σκευῶν, τὰ ὅποια ὁ μαχαλετζής συνάγει, καὶ ὁ κάλφας καθαρίζει δι' ἰσχυρᾶς πιέσεως τῶν ποδῶν του ἐν ἰδιαιτέροις βοθρίοις, καὶ διὰ ξέσεως τοῦ ἰοῦ ὁ μαθητὴς ὑπηρετεῖ τὴν ἐταιρίαν, φροντίζων περὶ τροφῆς, καὶ περιποιούμενος τὸν ἵππον. Ἀφοῦ ἐργασθῶσιν εἰς πολλὰ χωρία, τὸ φθι-

(1) Ἡ τελευταία αὕτη κεῖται πλησίον τῆς Σπάρτης καλουμένη τανῶν Οὐλοῦ-πόρλου.

νόπωρον παύουσι τὴν ἐργασίαν, καὶ ὁ Μαχαλειτζῆς ὡς εἰσπράκτωρ συνάγει τὰ ὀφειλόμενα (βερεσέδια). Ἀφοῦ δὲ συναχθῇ τὸ ποσόν, τὸ διανέμουν εἰς μερίδας ὑπολογιζομένας εἰς παράδες· οὕτως ὁ μάστορ λαμβάνει 40—50 παράδες, ὁ μαχαλειτζῆς 40, ὁ κάλφας 30 καὶ ὁ μαθητὴς 20· εἰς τρόπον ὥστε ἡ διανομὴ γίνεται εἰς μέρη ἀνάλογα τῶν ἀριθμῶν 50, 40, 30, 20, διὰ τῆς μεθόδου τῆς ἐταιρίας· ὅταν ἡ μερίς ἀναβῇ εἰς 3—4 χιλιάδας γροσίων, εἶναι εὐτυχὴς χρονιά· οἱ γέροντες μάστορες ἔχουσι τὴν ἐπιτηδειότητα νὰ κάμνωσι τὴν διανομὴν μὲ κυάμους εὐχερῶς πάνυ καὶ ἀπταίτως.

Μετὰ τοῦς γανωτὰς ἔρχονται οἱ ὑποδηματοποιοί, ῥάπτοντες ἐν εἶδος σανδαλίων πρὸς χρῆσιν τῶν Τούρκων, τὰ ὅποια καλοῦσι τσακάλικα, διότι οἱ χριστιανοὶ φοροῦσι τὰ λεγόμενα φραγκοπάπουτσα· ἀποτελοῦσι καὶ οὗτοι τὸν ἐν τρίτον τοῦ πληθυσμοῦ, τὸ δὲ ἄλλο τρίτον ἀποτελοῦσιν οἱ τέκτονες, καὶ λοιποὶ τεχνῖται καὶ ἔμποροι, εἰσὶ δὲ ἐν γένει ἀπειρόκαλοι τεχνῖται. Τὰ αὐτὰ ῥητέον καὶ περὶ ῥαπτῶν καὶ λοιπῶν τεχνιτῶν. Οὐδεὶς ἐστὶ τέλειος εἰς τὸ εἶδός του, ἀν καὶ ὅλους σχεδὸν τοὺς διακρίνει φιλοπονία καὶ παραδειγματικὴ λιτότης. Ἡ ἀτέλεια τῶν τεχνῶν φυσικῶς τῷ λόγῳ πηγάζει ἐκ τῆς ἀπειροκαλίας τῶν ἀναλισκόντων τὰ προϊόντα τῆς τέχνης· διὰ τοῦτο ἕκαστος τεχνίτης κανονίζων τὴν ἐργασίαν του κατ' ἀναλογίαν τῆς καλαισθησίης τοῦ πελάτου του καθίσταται τοιοῦτος.

Τελευταῖοι ὡς πρὸς τὴν πληθὺν ἔρχονται οἱ ἔμποροι· ἀλλὰ, περὶ τούτων γιγνομένου λόγου, ἀνάγκη νὰ διαλάβωμεν ἐν συνόψει καὶ περὶ τοῦ Λιμένος Μάκρης.

4. Ἡ Μάκρη ἐπίνειον ἐν τῷ μυχῶ τοῦ δρωνύμου Κόλπου, καὶ ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῆς ἀρχαίας Τελμισσοῦ, εἶναι ἐμπορικὴ συνοικία ἐκ παντοδαπῶν κατοικουμένων ἐμπόρων. Πρὸ 30 ἐτῶν ἦτο ἀσήμαντον τὸν ἐμπόριόν της, καὶ ὀλίγοι ῥάδιοι ὀθωμανοὶ (μανάβηδες λεγόμενοι), μὲ εὐαρίθμους Λειβησιανοὺς ἦσαν οἱ ἐμπορευόμενοι ἐν αὐτῇ· ἀπὸ τοῦ 1845 ὅμως ὁλονὲν συνοικίζεται,

καὶ τώρα ἐστολίσθη μὲ εὐρυχώρους ἀποθήκας καὶ ὀλίγας ὠραίας οἰκίας· ἔχει νεόδμητον ναὸν τῶν ὀρθοδόξων, καὶ Σχολεῖον μὲ ὀλίγα παιδιὰ· ἀμφότερα ὀφείλονται εἰς τὴν πρωτοβουλίαν καὶ ἐπιμέλειαν τοῦ μακαρίτου Ἀντωνίου Καράβα, ὅστις τῷ 1864 διατρίβων χάριν ἐμπορίας ἐνταῦθα ἐνήργησε καὶ συνεκέντρωσε τὰς ἐνεργείας τῶν κατοίκων· καὶ ἔγεινεν αἷτιος τῆς ἐκ βάθρων ἀνεγέρσεως τοῦ κομψοῦ ναοῦ καὶ τοῦ Σχολεῖου. Ὑπάρχει δὲ καὶ τζαμίον μὲ Μιναρέν. Ὑπάρχουσι τριακόσαι περίπου ἀποθήκαι (μαγαζεῖα), αἱ ὅποια χρησιμεύουσι συνάμα καὶ ὡς κατοικίαι οἰκογενειῶν, καὶ ἐξ αὐτῶν 100 ἀνήκουσιν εἰς ὀθωμανοὺς καὶ διακόσαι εἰς χριστιανοὺς.

Τὰ προϊόντα τῆς περιχώρου, συνιστάμενα εἰς βαλανῖδια, σπασμία, σῖτον, κριθήν, ἀραβόσιτον, κηρὸν, μαλλία, κλπ. ἐξάγονται ἀπὸ τὴν Μάκρην, δι' ἧς εἰσάγονται ἐπίσης καὶ τὰ χρήσιμα διὰ τὴν κατανάλωσιν τῆς περιχώρου ἐμπορεύματα τῆς Εὐρώπης, τὰ ὅποια προμηθεύει ἡ ἀγορὰ τῆς Σμύρνης. Ἡ ἀνοδία εἶναι πρόσκομμα μέγα εἰς τὴν αὕξησιν τῆς ἐξαγωγῆς· ἀν καὶ ὁ τόπος ἐκαλλωπίσθη ὅπως οὖν, καὶ ἠϋξήσαν τὰ κεφάλαια, τὸ ποσὸν τῆς ἐξαγωγῆς καὶ εἰσαγωγῆς οὐδαμῶς ἠϋξήσε. Διότι ἡ γεωργία οὐδαμῶς ἠϋξήσεν, ἡ καλλιέργεια δὲν ἐβελτιώθη, καὶ ἡ συγκοινωνία τοῦ ἐσωτερικοῦ δὲν ἐκτείνεται πέραν τοῦ Καραγατζίου, ἐπαρχίας τοῦ Πουλδουρίου· ὁ ἐξεχόμενος σῖτος δὲν ὑπερβαίνει τὰς 250—300 χιλιάδας κοιλὰ, οὔτε ἡ βάλανος τὰς 25—30 χιλιάδας καντάρια. Τὸ σπασμίον 10—15 χιλιάδες κοιλὰ, καὶ τὰ λοιπὰ εἶναι μικροῦ λόγου ἄξια.

Ἡ ἐν Μάκρῃ χριστιανικὴ Κοινότης συνίσταται κατὰ τὸ πλεῖστον μέρος ἀπὸ τοῦς Λειβησιανοὺς ἐμπόρους. Δὲν λείπουσιν ὅμως ἐκάστοτε καὶ ἄξιοι λόγου ὁμογενεῖς ἢ καὶ Εὐρωπαῖοι ἔμποροι παρεπίδημοι. Οἱ Χριστιανοὶ διακρίνονται ἐπὶ φιλοκαλία. Κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος (1873) ὁ ἐξ Ἀθηνῶν ἐλθὼν διδάκτωρ τῆς Ἰατρικῆς Κύριος Βασίλειος Κ. Σαράφης ἔγεινε πρωταίτιος τῆς συστάσεως ἀναγνωστηρίου ὑπὸ τὴν Ἐπωνυ-

μίαν «Τελμιστός», ὅπου ὁ φιλόπονος οὗτος νέος ἀπαγγέλλει ἐκάστοτε σοφὰς ἀγορεύσεις περὶ διαφορῶν ἐπιστημονικῶν ἀντικειμένων· ἐν αὐτῷ εὐρίσκονται καὶ ἐφημερίδες ἄξια λόγου ἑλληνικαὶ καὶ Γαλλικαί.

Τὸ κλίμα τῆς Μάκρης ἔνεκα τῶν πολλῶν τελμάτων καθίσταται νοσηρὸν, καὶ τὸ θέρος οἱ ἀφόρητοι καύσωνες, καὶ τὸ ἐλῶδες μίανσμα παράγον πυρετοὺς διαλείποντας καὶ ἐνίοτε κακοήθεις ἀναγκάζουσι τοὺς κατοίκους νὰ μετοικῶσιν οἱ μὲν εἰς Λεϊθήσιον, οἱ δὲ εἰς Ῥόδον. Μία πατρικὴ κυβέρνησις ἠδύνατο νὰ βελτιώσῃ τὸν τόπον· ὡσαύτως καὶ ἡ εὐρεῖα καὶ καρποφόρος πεδιάς τῆς Μάκρης ἠδύνατο νὰ ἀποβῇ καρποφορωτέρα, ἐὰν διωχετεύετο διὰ διώρυγος τὸ ἥμισυ τοῦ Ξάνθου (ποταμοῦ τοῦ Σκέ) ἀπέχοντος ἕξ ὥρας· ἡ διώρυξ αὕτη ἠδύνατο νὰ ἀρδεύῃ τὴν πεδιάδα καὶ τὰς μεταξὺ κεχερσωμένας γαίας, καὶ νὰ διοχετεύῃ ξυλείαν ἀπὸ τὰ μεταξὺ δάση· πολλάκις ἔγινε λόγος περὶ τῆς ἐπιχειρήσεως ταύτης, ἀλλ' ὁ ὑπολογισμὸς τῆς δαπάνης (διότι ἀπαιτοῦνται δέκα χιλιάδες λίραι), ματαιοὶ τὰς συνδικασκέψεις τῶν ἐντοπίων ἐμπόρων.

Οἱ Λεϊθησιανοὶ ἔμποροι διαμένουσι τὸν χειμῶνα ἐν Μάκρῃ, ὅπου ἔχουσιν ἀποθήκας τινὲς δὲ καὶ οἰκίας. Τινὲς τῶν ἐμπόρων εἰσὶ μεταβατικοί, διαμένοντες συνήθως εἰς τὰ τουρκικὰ χωρία. Τὸ ἐμπόριον εἶναι μικρὸν, συνιστάμενον ἐν πρώτοις εἰς πώλησιν ὑφασμάτων, κατὰ δεύτερον λόγον εἰς δάνεια ἢ προπληρωμὰς ἐπὶ ὠρισμένων προϊόντων, καὶ κατὰ τρίτον εἰς ξυλείαν οἰκοδομήσιμον καὶ καύσιμον. Τὸ τελευταῖον εἶδος ἔπαθεν ἐκ τῶν δασονομικῶν διατάξεων· ἐν μόνον κατὰστημα τῶν ἐντοπίων διατηρεῖ τακτικὴν ἀνταπόκρισιν μετὰ τῆς Σμύρνης, τὸ τῶν ἀδελφῶν Σαράφη.

Τὸ σύστημα τῆς προπώλησεως (Σελάμ), καθ' ὃ ὁ ἔμπορος πρὸ τῆς συγκομιδῆς ἠγόραζεν ὠρισμένον ποσὸν προϊόντος ἐπὶ ὠρισμένη τιμῇ, καὶ ἐν περιπτώσει μὴ ἀποδόσεως ἐδικαιούτο νὰ χρεώσῃ τὸν ὀφειλέτην εἰς τὴν ἀξίαν τοῦ συμπεφωνημένου προϊόντος κατὰ τὴν τρέχουσαν τιμὴν, κατηργήθη

δι' εἰδικοῦ νόμου τῆς Κυβερνήσεως. Πρὸ δύο ἐτῶν οἱ ὀθωμανοὶ ἐκίνησαν ἀγωγὴν κατὰ τῶν ἐμπόρων ἐπὶ λογαριασμοῖς τοιαύτης φύσεως, καὶ ὁ Μουτσαρίφης Μεντεσὲ κατὰ διαταγὴν τοῦ Βαλῆ Ἀϊδινίου ἐλθὼν συνέστησεν εἰδικὴν ἐπιτροπὴν ἐπὶ ἀναθεωρήσεως πεπαλαιωμένων λογαρισμῶν, καὶ ἀνεθεωρήθησαν τοιοῦτοι λ)σμοὶ ἀπὸ 40—12 ἐτῶν ἐπὶ βλάβῃ τῶν ἐμπόρων. Ἐκ τούτων ἔπαθεν ἐπαισθητῶς τὰ κέρδη τοῦ ἐμπορίου τῆς Μάκρης.

Ἡ γεωργία καὶ κτηνοτροφία εἶναι κληροδότημα τῶν Ὀθωμανῶν. Ἐσχάτως οἱ χριστιανοὶ ἐπεδόθησαν εἰς ἀγοράς γαιῶν, τὰς ὁποίας ὁμῶς ἐργάζονται Τοῦρκοι. Αἱ Ὀθωμανίδες ὑφαίνουσιν ἐν Λεϊθησίῳ τάπητας στερεοὺς καὶ ὠραίους (σιτζατέδες). Καὶ ὁμῶς οἱ Χριστιανοὶ ἀποφεύγουσι τὴν ἐπικερδῆ ταύτην ἐργασίαν, ἡ ὁποία εἰς χεῖρας αὐτῶν ἠδύνατο ν' ἀποβῇ ἀξία λόγου βιομηχανία· τὴν ἀποφεύγουσι δὲ διότι εἶναι τουρκικὴ· ὡς καὶ οἱ Τοῦρκοι ἀποφεύγουσι τὴν ὑφαντικὴν, διότι εἶναι χριστιανικὴ! Αἱ γυναῖκες ἐν Λεϊθησίῳ εἰσὶν ἐργατικώταται, ἔχουσιν ἰδίαν ἀσχολίαν τὸν ἱστὸν καὶ τὴν ἡλακάτην· συγκοπιῶσι μετὰ τῶν ἀνδρῶν καὶ συνταλαιπωροῦνται, κομίζουσαι ἐκ τῶν ὀρέων ξύλα καὶ κλαδία (φρύγανα), προσπαθοῦσαι νὰ ἐλαττώσωσιν, ὅσον δυνανται, τὰς οἰκονομικὰς δαπάνας. Εἶναι λιτοδίαιτοι, καὶ οἰκονομικώταται. Τὰ πτωχὰ κοράσια συνετairίζονται καὶ καίουν ἄσβεστον, καὶ διὰ τῆς ἐργασίας κερδίζουσι τὰς προικὰς τῶν.

Μεγάλοι κεφαλαιοῦχοι δὲν ὑπάρχουσιν ἐδῶ. Τὸ μεγαλῆτερον χρηματικὸν κεφάλαιον εἶναι 4000—4500 λίραι. Τοιοῦτοι κεφαλαιοῦχοι ὑπάρχουσι 5—6 ἔχοντες καὶ ἀκίνητον ἰδιοκτησίαν 4000—2000 λιρῶν. Οἱ λοιποὶ ἔμποροι ἐμπορεύονται μὲ 40—20—30—50 χιλιάδας γροσίων, τοιοῦτοι δὲ ὑπάρχουσι 15—20.

5. Τὸ Λεϊθήσιον διαιρεῖται εἰς τρεῖς ἐνορίας, ἐκάστη τῶν ὁποίων ἔχει ἴδιον προεστώτα ἢ πρόεδρον (Μουχτάρην), καὶ Δημογέροντας. Τὸ δὲ προσωπικὸν τῶν Δημογερόντων τῶν τριῶν ἐνοριῶν ἀποτελεῖ τὴν «Δημογεροντίαν Λεϊθησίου» ἥτις ἔχει ἴδιαν τρι-

μελῇ σφραγίδα, τῆς ὁποίας ἕκαστον μέλος κρατεῖ ἕκαστος τῶν τριῶν προσετώτων τῶν τριῶν ἐνοριῶν. Ὁ φόρος διανέμεται ὑπ' αὐτῶν καθ' ὠρισμένον σύστημα ἐκτιμῆσεως ἑκάστου ἀτόμου καὶ τῶν κτημάτων αὐτοῦ εἰς χιλιάδας. Φέρ' εἰπεῖν ὁ ἔγγαμος ἐκτιμᾶται εἰς μίαν χιλιάδα, ὁ ἄγαμος ἀναλόγως τῆς ἡλικίας του ἀπὸ 200 μέχρις 800 γροσίων, καὶ εἰς ἰδιαίτερον βιβλίον καλούμενον Μελιγίχ (φορολογικὸς πίναξ ἢ κτηματολόγιον) σημειοῦται ἡ μερὶς ἑνὸς ἑκάστου πολίτου· ἐπὶ παραδείγματός οὗ Πέτρος Παύλου γρ 4000· 5 στρέμματα ἀμπέλι του γρ. 500· ἐν μαγαζεῖον εἰς Μάκρην γρ. 500· ἐν ἄλογον 400· μία ἀγελάδα 50· 50 μέλισσαι 500· ἓνα μουλάρι 300· 20 στρέμματα ταρλᾶς εἰς Μάκρην 250· τὸ ὅλον γρ. 3,200. Ἀφοῦ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἐκτιμηθῶσι ὅλα τὰ ὀνόματα, προστίθεται τὸ ὅλικόν ποσὸν τῆς ἐκτιμῆσεως, καὶ διαιρεῖται τὸ ποσὸν τοῦ φόρου διὰ τοῦ ποσοῦ τῶν χιλιάδων, καὶ λογίζεται κατ' ἀναλογίαν τῶν χιλιάδων ὁ φόρος ἑνὸς ἑκάστου. Ἐὰν φέρ' εἰπεῖν ἀναλογίσασθαι εἰς τὴν χιλιάδα ἀνὰ ἑκατὸν γρόσια, ὁ εἰρημένος Πέτρος θὰ πληρώσῃ 320 γρόσια. Τὸ σύστημα τοῦτο εἶναι πλημμελὲς, ἀλλ' ἡ κατάργησις αὐτοῦ εἶναι ἐκ τῶν ἀδυνάτων. Ὁ Στρατιωτικὸς φόρος διανέμεται κατὰ τὸ σύστημα τῶν χαρτσίων ἅτινα διεδέχθη· δευτέρῃ διαιροῦνται οἱ πολῖται εἰς δύο τάξεις, καὶ ἡ μὲν πρώτη πληρόνει ἀνὰ 30 ἡ δὲ δευτέρα ἀνὰ 15 γρόσια. Οἱ καθυστεροῦντες φόροι ἐγγράφονται εἰς ἰδιαίτερον βιβλίον *Πλάκα* καλούμενον. Εἰς δὲ τὸν ἀρχιερέα πληρόνει τὸ Λειβήσιον 5350 γρόσια ἐκ τῶν 41500 τῆς ὅλης ἐπαρχιακῆς ἐπιχορηγήσεως.

6. Ἡ γλῶσσα τῶν Λειβησιανῶν εἶναι καθομιλουμένη Ἑλληνικὴ μιξοθάρβαρος καὶ παρεφθαρμένη. Ἐν ταύταις εἶναι γλῶσσα αἰολοδωρικὴ· ἰδιώματα δὲ αὐτῆς εἶναι· α') Χρῶνται τῷ θηλυκῷ ἄρθρῳ ἀντὶ τῶν ἀρσενικῶν ἐν τῇ ὀνομαστικῇ οἷον ἡ ἄνδρες· β') Τὰς εἰς *ος* καὶ *ον* καταλήξεις τῶν παροξυτόνων δευτεροκλίτων ὀνομάτων τρέπουσιν εἰς *ους* καὶ *ουν* οἷον καλὸς ἄνθρωπος.

γ') Χρῶνται τῷ *ν* κατακόρως καὶ ὡς ἐφελκυστικὸν καὶ πρὸ συμφώνου, καὶ εἰς τὰ εἰς *ι* λήγοντα οὐδέτερα ὀνόματα οἷον· λάδιν ψουμίν, ἐπιασὴν τουν κτλ. ὡς καὶ εἰς τὰ εἰς *α* καὶ *υ* δ') Τὰ εἰς *μεν* πρῶτα πληθυντικὰ πρόσωπα τῶν ἐνεργ. ρημάτων τρέπουσιν εἰς *μουν*· τὰ δὲ εἰς *θα* παθητικὰ εἰς *σθην* καὶ *σθεν*· οἷον ἔχουμουν=ἔχομεν, ἐρχόμυσθην. ε') Τὸν φθόγγον *ο* καὶ *υ* προσφέρουσιν *ου* καὶ τὸ *ε* τρέπουσιν εἰς *η* ἐν ταῖς καταλήξεσι τῶν ρημάτων, καὶ ἐν πολλαῖς λέξεσιν· οἷον βρούχειουν νηρὸν=βρόχινον νερόν· ἔγραφης, ἔγραφην ἀντὶ ἔγραφες κτλ.

ς') Τὰ εἰς *ιζω* καὶ *αζω* ῥήματα προσφέρουσιν εἰς *ινω* καὶ *αννω*· οἷον καθίνω=καθίζω μπάννω=ἐμπάζω κτλ.

ζ') Τὸ ἐφελκυστικὸν *ν* ὡς καὶ τὸ τελικόν τῶν λέξεων *ν* πρὸ τῶν συμφώνων τῶν ἐπομένων λέξεων μεταβάλλουσι ποικιλοτρόπως κατὰ τοὺς κανόνας τῆς γλώσσης οἷον· τουβθαπιλεῖαν=τὸν βασιλέα· τημμάμμημου=τὴν μάμμη μου· τευγξυλᾶν=τὸν ξυλᾶν· τουλλαῶν=τὸν λαγών. κτλ.

η') Συνειθίζουσι κατακόρως τὴν ἐκθλίψιν, κρᾶσιν καὶ ἀφαίρεσιν.

θ') Εἰς τὴν σύνταξιν προτάττουσι τὸ ῥῆμα καὶ ἐπιφέρουσι τὸ ἀντικείμενον οἷον. θέλουσιν=θέλω-σι· ἔδεράν τουν=τὸν ἔδειραν κτλ.

Χάριν δείγματος μεταφράζομεν εἰς τὴν γλῶσσαν τῶν Λειβησιανῶν τὸν ἐξῆς μῦθον τοῦ Αἰσώπου.

Ἐναν Ληουντάριν ἤκει· τοῦ· κοιμοῦνταν ἡπουρπάτηξην· πάνου· ἔς τὸν κουρμίν του· πουντικός, κ' ἡσηκώθη, κ' ἐπιασὴν τουν. Ἡ πουντικός ἡπαρεκάλεσέν τουν νὰ τοὺν ἀφήκῃ, κ' εἶπην τουν πῶς θὰ τοὺν κάμῃ· πολλαῖς χάρης χάν ἡγλυτώσῃ. Τοῦ λοιπὸν ἡγέλατιν τοῦ ληουντάρην κ' ἐρηκὴν τουν. Ἰσπερὰ ἤρτην ἕνας κηρὸς, κ' ἡγλύτωσέν τουν ἡ πουντικός. Γιατὶ ἐπιασάν τουν οἱ κυνηαὶ (ἀβτζῆδοι), κ' ἔδωσαν τουν· ἔς ἕναν δηντρὸν μὴ μίαν γούμεναν χουντρὸν ἡσκοίνιν, κ' ἡ πουντικός χάν ἔκουσεν τὸν ἀναστηναγμόν κ' τ' ἀνακούκισμαν τοῦ ληουνταρίου· ἤρτην χαμὲν κ' ἔτρωγν τοῦ

σκοινὴν ὥς τις κ' ἐκοψήν του. Κῆ γὰν τοὺν
ἔλυσεν εἶπεν τουν' Ἡσὺ ἠγάλασες, κ' ἦστι-
μάρτυρας πῶς γέν' ἤθελα νὰ σοὶ κάμου χάριν.
τώρα τοῦ λοιπὸν εἶδης τοὺς τοὺς πουντι-
κοὺς (1) πῶς ἔχουν κ' ἠκεῖνοι χάριν; ἔτσι
νὰ τοῦ ξέρης.

Τοῦ παραμύθου φανερώνει πῶς ἡ ἀνθρω-
πους γὰν κάμνει τὴν καλουσύνην νὰ μὴν
ἠντρανᾷ μὴάλουν κῆ μικρόν. Γιατὶ λέγει κῆ
ἡ Τούρκους «οὐμματακ τὰς πὰς γίκαρ»
τάχα ἡ πέτρα ποῦ ἐν πιάννει τοῦ ἡμάτιν
σου, σπάνει κηφάλιν.

Τὰ ἄλλα ἰδιώματα τῆς Λειψισιακῆς
γλώσσης εἰσὶ βαρβαρισμοὶ καὶ τουρκισμοί·
οἷον· ἡδὼ ἐν τοὺν ἀλουκότση, γιατί εἶχα
ταβιν, κ' ὑπῆα κ' ἠγένηκα μουραφᾶς, κ'
ἠκεττίρτση κῆ τοὺς μαρτύρους, κ' ἠγένην
χόημιν, κ' ἠδὼν τοῦ ἰλάμην. Ἡπογλέττι-
σάν τουν κ' ἐκαμήν του ἰκράριν, κ' ὕστερα
ἐκαμήν του ἰνικάριν. X.

(1) ἡ πληθυντικὴ αὕτη αἰτιατικὴ εἶναι δωρι-
κῆ· γίνεται δὲ μόνον ἐν ταῖς ἀξυτόναις· οἷον
τοὺς πολλοὺς=πολλοὺς· τοὺς καλῶς κῆ τοὺς κα-
κῶς=τοὺς καλοὺς καὶ τοὺς κακοὺς.

ΛΙΣΧΥΛΟΥ ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ ΔΕΣΜΩΤΗΣ.

ΠΑΡΑΦΡΑΣΙΣ ΕΜΜΕΤΡΟΣ.

ΥΠΟ Κ. ΞΑΝΘΟΠΟΥΛΟΥ.

(Συνέχεια.)

Ἰώ.

Τίς ἡ γῆ καὶ τί γένος; καὶ τίνα νὰ πῶ
ὅτι βλέπω ἐδῶ, ὅν πετρώδη δεσμά
περιθλίβουν δεινῶς;
ἀμαρτίας δὲ τίνας σὲ φθείρει ποινή;
νὰ δηλώσης δὲ ποῦ
γῆς ἡ τάλαιν' ἐγὼ ἐπλανήθην·

ἄ ἄ

(ΟΜΗΡΟΣ ΦΥΛ. Ε΄.)

κεντᾶ τις οἷστρος τάλαινάν με πάλιν·
τοῦ ἐγχωρίου Ἄργους εἰδῶλον, φεῦ,
τὸν πολυόμματον βλέπω βοσκόν·
ὄμμα δολερὸν ἔχει πάντ' αὐτός.
κι' ἀποθανόντα γῆ δὲν τὸν καλύπτει,
ἀλλ' ἐμὲ τὴν ἀθλίαν
καὶ ἐκ τοῦ Αἴδου πάντα κυνηγεῖ.
καὶ νῆστιν μὲ πλανᾶ πολλοῦ ἔς ἀμμώδη
γῆν.

σύριγξ ἐν κηρῷ βοῦζει πολὺ
ὑπνωτικὸν σκοπόν· ἰὼ, ἰὼ, πᾶ πᾶ.
ποῦ, πῶ πῶ ποῦ μὲ φέρει ἡ πλάνη μακράν;
εἰς τί με εὔρες τάχ' ὅτι ἠμάρτησα
κι' εἰς πάθη τοιαῦτα μ' ἐρρίψες· αἰβοῖ,
μυιᾶγγικτη καὶ φοβισμένη
ἔξω φρενῶν καὶ παράφορος πάγω.
εἰς τὸ πῦρ νὰ μὲ κάψῃς ἢ εἰς τὴν γῆν νὰ μὲ
κρύψῃς

ἢ εἰς τὴν θάλασσαν ῥίψον βοράν.
ταύτην τὴν δέησιν μὴ
μοῦ στερήσης, θεέ.
ἱκανῶς μ' ἐβασάνισ' ἡ πλάνη
οὐδ' ἠξέυρω τὸ πάθος πῶς
θ' ἀποφύγω τέλος.
ἀκούεις τῆς βουκέρου κόρης τὴν φωνήν;
Προμηθεύς.

Πῶς δὲν ἀκούω κόρην τὴν οἰστρήλατον,
Ἰνάχου παῖδα, ἣν περιπαθῶς ὁ Ζεὺς
ἔρᾳται καὶ νῦν δρόμους σταδιοδρομεῖ
μακροῦς, ὑπὸ τῆς Ἥρας βίβ' μισητῇ;
Ἰώ.

Πόθεν σὺ τοῦ πατρός μου τὸ ὄνομα ξέρεις;
εἰπέ μου τὴν ἀθλίαν τίς
εἶσαι, τίς ταλαίπωρε,
καὶ οὕτω ἀκριβῶς μὲ προσφωνεῖς,
καὶ τὸ θεόθεν μ' ὠνόμασας πάθος,
ὅπερ κεντᾶ, μὲ μαραίνει μὲ κέντρα συχνά,
σκιρτήματα δὲ
μ' ἔφεραν πάσχουσιν ταχὺ ὡς ἐδῶ·
Ἥρα μ' ἐδάμασεν εἰς τὴν ἐργὴν τῆς
κακοδαίμονος ποιοῖ, οἷ, οἷ
πάσχουσιν ὅσα ἐγὼ;
ἀλλὰ καθαρῶς
δήλωσόν μοι τί μένει
ἀκόμη νὰ πάθω.
τινὰ μηχανὴν καὶ ἰατρικὸν